

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: K. TENGERI DALMA

ISZTAMBUL

SOKSZÍNŰ SZÖTTES,
EGY METROPOLISZRA FESZÍTVE

A repülő tesz néhány kört Isztambul felett. Épp mintha nekem, elsőbálozó látogatónak mutatnák be, hogyan feszül a Boszporusz köldöksínórként a Fekete- és a Márvány-tengert összekötve. Két oldalán lüktet az elképzelhetetlen méretű város: ott húzódik alattam Európa és Ázsia határvonala, ahol Kelet és Nyugat nemcsak találkozik egymással, hanem össze is fonódik. A sokszínű szöttes mintája olyan egyedi, hogy bárkit, bármikor elvarázsol, még akkor is, ha itt-ott bolyhok tarkítják

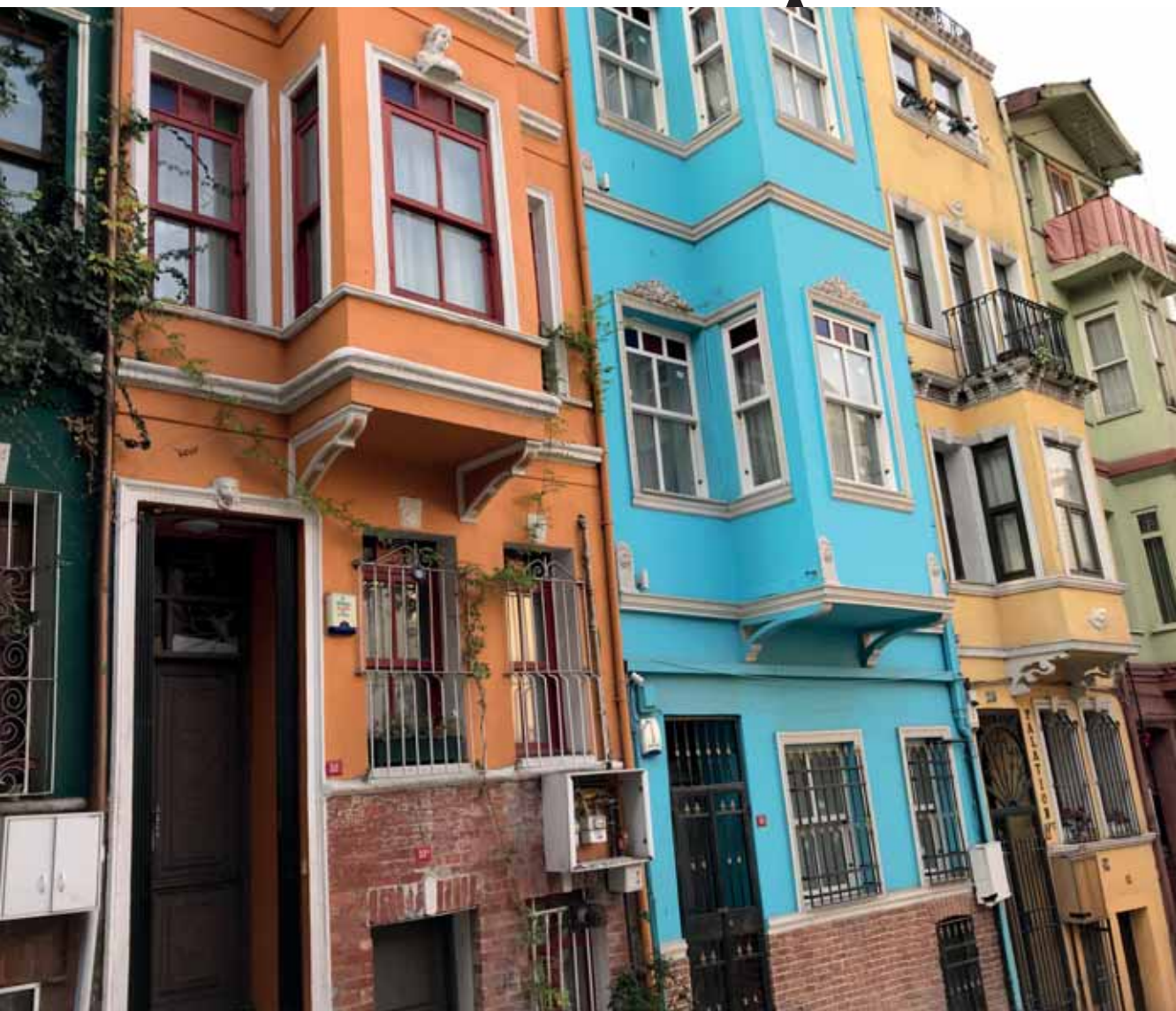
A legelső isztambuli látogatásomkor úgy éreztem, hogy méreteivel és zsúfoltságával agyonnyom a város, de a hőmpölygő, forró vérmérsékletű tömeg mégsem hagyja, és visz a hátán. Lenyűgözött az a rendszertelen összevisszaság, amelyben ők megtalálják a rendszert, még akkor is, ha – látszatra – nincs benne. Azóta eltelt egy évtized, de közel sem volt elég, hogy teljes mélységeiben ki tudjam ismerni. Talán egy élet is kevés lenne hozzá – és ezzel nemcsak én vagyok így...

A kozmopolita Isztambul sokszínűsége lenyűgöző. Az Aranyszarv-öböl déli partján található Balat és Fener kerületekben olyan, mintha a kulturális sokszínűséget közvetlenül a házfalakra festették volna. Élénkrozsaszín, zöld, kék és megannyi más szín, a házsorok között itt-ott egészen szűk, macskaköves utak vezetnek fel és le a dombokon, amelyek fölött mindig frissen mosott ruhák száradnak a szárítóköteleken. Évszázadokon keresztül görögök,

A kozmopolita Isztambul sokszínűsége lenyűgöző. Az Aranyszarv-öböl déli partján található Balat és Fener kerületekben olyan, mintha a kulturális sokszínűséget közvetlenül a házfalakra festették volna.

Balat és Fener

Népszerű fotóshelyszínek, színes házaik és szűk, macskaköves utcáik sokakat vonzanak. Persze nemcsak fényképezni, hanem kávézni, sétálni, vásárolni, kikapcsolódni is

FOTÓK: K. TENGERRI DALMA

FOTÓK: K. TENGERRI DALMA

Beágyazott múlt

A Gazi Atik Ali Paşa-dzsámi udvarán található régi sírok. Akár a modern házak között is rejtőzhetnek évszázados emlékek

A társasági élet színterei

A történelmi negyedekben mindig rengeteg az érdeklődő, az árusok kifejezetten gyakorlottak a látogatótípusok (nézelődők, társaságra vágyók, gyűjtők, komoly és komolytalan kuncsaftok) megkülönböztetésében, de mindenképp tárt karokkal várják a bazározni és alkudozni vágyókat. A kávézóknak pedig ma is népszerű a vízpipa, és a helyiek szívesen játszanak ostáblával vagy a rómi egy változatával, az okey nevű táblajátékkal

zsidók, örmények és törökök laktak itt, egymás szomszédaiként – ma már csak a gazdag építészeti emlékek, templomok és zsinagógák tanúskodnak arról, milyen is lehetett, amikor a különböző kultúrák békében éltek egymás mellett. A bohém kávézók eklektikus látványa, a falra függesztett kerékpár-dekoráció, az antikárusok, az aukciók minden alkalommal mutatnak valami újat, a városrész eredetisége még ott visszhangzik a sikátorokban. Fener kerületében található a Szent György-katedrális, amely 1602-től a Konstantinápolyi Ökumenikus Patriarchátus székhelye is.

A történelmi emlékek jelenléte semmihez sem hasonlítható, intenzív ízt ad itt mindennek. Olyan, mint az a mézédés szirup, amellyel nyakon öntik a pisztáciával teletömött, eredeti baklavát, hogy az jól megszívja magát. Egészen furcsa látni, hogy a helyiek hogyan suhannak el az évszázados-évezredes műemlékek, romok mellett a történelmi negyedekben. Hogyan vált részükké a Bizánci Birodalom közel ezeréves fennállása, Konstantinápoly eleste 1453-ban, amely aztán az Oszmán Birodalom fővárosa volt több mint 450 évig, és hogyan született meg a Török Köztársaság Atatürk vezényletével, akinek arcképe most ott lóg minden iskola összes termében és a közintézmények minden helyiségében.

FOTÓ: HEILING ZSOLT

A Fedett Bazár

65 utcácskájában 3500 üzlet hangosan invitáló eladója várja a vevőket. A nézelődés mellett bárkit vendégül látnak egy teára

Végtelen választék

Ha török bazár, akkor elképzelhetetlen mennyiségű szőnyeg és kézműves-termék közül lehet válogatni

FOTÓK: K. TENGERI DALMA

A kultúrák színpompás összefonódása ott hever hát bármelyik nagyobb bazárban, kiterítve – szőnyeg formában. Ha már Isztambul, nem szabad elmenni anélkül, hogy el ne időzzünk a 15. században épült Fedett Bazárban, valamint az Ezeregyéjszaka meseinek illatát megidéző Fűszer Bazárban. A dörzsölt és tapasztalt árusok ránézésre megállapítják, ki milyen nemzetiségű, és ha nem is találják ki elsőre, addig próbálkoznak, míg mosolyt nem csalnak a megszólított arcára. Egyik-másik magyarul is köszön, talán már a 90-es években, az arany- és bőrturizmus fénykorában is kínálta portékáját buszokkal érkező honfitársainknak.

FOTÓK: HEILING ZSOLT

Hatalmas méretek

A sok csatát, földrengést és átalakítást megélt Hagia Szophia legnagyobb kapuja, a Császárok Kapuja egy legenda szerint Noé bárkájának megmaradt darabjaiból épült fel

A 4. században épült Hagia Szophia – hajdanvolt ortodox bazilika, később dzsámi, a közelmúltig múzeum, ma újra mecset – látogatása bármikor különleges élmény. Az ezeröttszáz éves épület története egyszerre szimbolizálja Keletet és Nyugatot, azok ritmikus egymásnak feszülésével és békés kiismerésével. Belépve szeretek egy kicsit hátramaradni, és figyelni az arcokat, amint mindenkit letaglóz az óriáskupola, ahogy egyszerre érzik magukat végtelenül picinek és óriásnak. Lehetetlen elmenni csak úgy az „izzadó oszlop” mellett – ha az ujjunkat a fényesre dörzsölt lyukba tesszük, illik kívánni is. A zarándokok hosszú évszázadok óta fényesítik a bronzborítású oszlopot. Az emelet egyik mozaikjáról Eirene császárné néz le ránk, aki nem más, mint Szent László lánya, Piroska.

Piroska

(a kép jobb oldalán) az Árpád-ház egyetlen tagja, akiről korabeli portré maradt fenn

A város éjjel-nappal lüktet, 15 millió lakosa egy időben lélegzik az 5300 km²-en. Lakosságszáma csak az elmúlt 10 év alatt 2,5 millióval bővült: mintha egy méretes Budapest összes lakója beszivárgott volna, hogy itt keresse a boldogulást. Isztambul valóban megállíthatatlanul terjeszkedik, a városvezetést folyamatosan kritizálják az átgondolatlannak és környezetrombolónak tartott építkezések, a zöldövezetek csökkentése miatt. A legtöbben Anatólia elszegényedett régióiból, a keleti vidékről és a fekete-tengeri térségből érkeznek a jobb élet reményében, hiszen Isztambul az ország pénzügyi és gazdasági központja, és az ország ipari termelésének kb. 40%-át adja.

A külföldiek a város valamelyik arcába biztosan és visszavonhatatlanul beleszeretnek. Talán az örökké hömpölygő emberáradatba, amiben mindig van egy sarki büfés, aki néhány alkalom után ismerősként üdvözl. Vagy a Boszporusz felett köröző sirályokba, akik elszántan követik a két part között közlekedő hajókat, hisz megszokták már, hogy az utasok simittal etetik őket. Az is lehet, hogy a turistaként érkezőket a tulipán formájú teáspoharak

A város lakosságszáma csak az elmúlt 10 év alatt 2,5 millióval bővült: mintha egy méretes Budapest összes lakója beszivárgott volna, hogy itt keresse a boldogulást.

Metropoliszközepe tengerpart ▶

A Márvány-tengert a Fekete-tengerrel összekötő, 31 km hosszúságú tengerszoroson évente 40 ezernél több hajó halad át

Interkontinentális kapocs

A Boszporusz-híd 1973-ban készült el, de mára még két átjáró segíti a hatalmas forgalmat Európa és Ázsia között. 2016 óta Július 15. vértanúinak hídjaként nevezik

Emberek és járművek milliói
Az isztambuli forgalom legendás, néhány kilométer megtételéért is órákat kell araszolni

FOTÓ: ENDO SADEWA ©SHUTTERSTOCK

FOTÓK: HEILING ZSOLT

örökös csilingelése delejezi meg, de könnyen előfordulhat, hogy egy fekete szempár és a keleti misztikum lesz felejthetetlen.

Egy bő évtizede ideköltözött magyar ismerősöm mondta, hogy azóta úgy érzi, szüntelenül egy szörfdeszka tetején egyensúlyoz. Bár a város sokszor lehúzza a mélybe, fantasztikus élmény, amikor sikeresen tud egyensúlyozni, és érti, mit jelent isztambulnak lenni. Hisz ez a fogalom nem is olyan egyértelmű: a lakosok többsége bevándorló – ők nem tartják magukat isztambulnak! Akik pedig tényleg azok, elrettenve szemlélik, hogyan változik körülöttük minden. Talán én sem válok igazán soha helyivé, csak tudom, milyen helyiként viselkedni...

Isztambulban egyszerre lehetsz bárki és mindenki. A város pezsgő éjszakai életének utolsó taktusaiba élesen hasít bele a műezzin hajnali, imára hívó éneke. Az egyik ablakban fény gyúl, hogy lakója elvégezze a napi öt imádság első szertartását, a másikban pedig éppen kialszik, hogy a sarokba dobott csillogó ruha viselője kipihenje magát az éjszakai klubélet után. Az sem szokatlan, ha az ezán felcsendülésekor leáll az osttábla-játék a kávézóban, mert a játékosok közül akad, aki elvonul imádkozni.

Az ember itt élve gyorsan megtanulja, hogyan tegye ujját Törökország ütőterére, amihez csak el kell látogatni a város ikonikus helyszínére, a Taksim térre és a hozzá csatlakozó Istiklal, azaz Függetlenség sugárútra. A törökök kedélyállapota itt tapintható ki legjobban, a nép hagyományosan itt szokott gyülekezni – már amikor hagyják.

Sokakat lenyűgöz, hogy itt minden, de tényleg minden megtalálható, ha mégsem, az talán nem is létezik. Orhan Pamuk, Nobel-díjas író Isztambulban született, és szinte az egész életét itt töltötte. Isztambul című önéletrajzi városregényében írja: „Vannak írók ... akiknek sikerült új nyelvre, nemzetre, kultúrára, hazára, földrészre, sőt civilizációra szert tenniük. Ahogy ők a száműzetésből és a gyökértelenségből merítettek ihletet, úgy az én sorsomat az határozta meg, hogy ugyanahhoz a házhoz, utcához, környékhez és városhoz ragaszkodtam mindvégig, és sohasem hagytam el ezeket a helyeket.”

Isztambulnak lenni azt is jelenti, hogy megszokja az ember azt a 4 millió járművet, amely mindig türelmetlen masszaként, állandó túlköléssel araszol a többsávos, több kilométeres dugókban. Elfogadjuk, hogy órákat töltünk a forgalomban, hogy elérjünk valahová, ahogyan azt is, hogy egy munkahelyváltás nagy valószínűséggel költözéssel is fog járni, ha az nincs az egy óra alatt elérhető távolságon belül. Allah korusun!, azaz: Allah védelmezzen bennünket! – áll a felirat nagyon sok minibusz hátulján. Itt valóban hisznek a sorsban, hogy minden odafönt rendeződik el, ami sok esetben örült vakmerőséggel ruhazza fel őket – már a kormány mögött is.

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDEGÜNK A TÉMÁRÓL:
K. TENGERI DALMA

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

FOTÓK: K. TENGERI DALMA

Belső pörgés

A Függetlenség sugárút és környéke a városba települő európaiak fő célpontja volt, ezért ma is számos konzulátus, templom és zsinagóga található itt. A lüktető tömeg hömpölygése szinte sohasem nyugszik

Túl a nyüzgésen

A várostól északra fekvő Terkos-tó (Durugölü) nemcsak az isztambuliak népszerű kirándulóhelye, de fontos szerepet játszik a nagyváros ivóvízszükségletének fedezésében is

Persze a város nem zár magába: kifelé tartva csak elfogynak az épületek, és mezők között visz az utunk északra, a Fekete-tenger partjához, ahol strandok várják a hétvégre elmenekülő isztambuliakat.

Persze a város nem zár magába: kifelé tartva csak elfogynak az épületek, és mezők között visz az utunk északra, a Fekete-tenger partjához, ahol strandok várják a hétvégre elmenekülő isztambuliakat. Gyakran felmegyünk a tengerhez közeli Terkos-tóhoz (Durugölü), ahol szarvasmarhák legelésznek, mellettük piknikezők grilleznek faszé-

nen. Olyankor serceg a rácsokon a pácolt csirkecomb és a bárányborda, gőzölög a tea a samovárban, a gyerekek a leterített pokrócok között pörögnek. Bájos összevisszaság, családok, rokonok, csilingelő teáspoharak, pihenés, teljes kikapcsolódás, az élet apró örömei – „keyif”, mondja a török. Ám valójában még a keyif-élményhez sem kell feltétlenül elhagyni a várost. Elég, ha jó idő van, máris minden parkot birtokba vesznek a helyiek: ki sütögetéssel, ki csak teával és jó sok szotyival, de elfoglalja, ami a természetből jár neki.

K. TENGERI DALMA
TÖBB MINT EGY ÉVTIZEDE ÉL
TÖRÖKORSZÁGBAN. FONTOS
CÉLKITŰZÉSE A TÖRÖK-MAGYAR
KULTÚRA MÉLYEBB
MEGISMERTETÉSE